ВІДГУК

офіційного опонента Кіт Галини Григорівни про дисертацію Лах Мар 'яни Романівни "Формування готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку", подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реформування національної системи освіти в умовах становлення української держави, нова освітня парадигма, перебудова професійної освіти відповідно до державних стандартів усіх ланок освітнього процесу потребують докорінних змін як у змісті, так і в технології підготовки майбутнього педагога. Педагог нової формації має відмовитись від практики авторитарної педагогіки і всю свою діяльність будувати на засадах гуманістичного розвитку особистості, має бути не лише носієм знань, а й високої інноваційної культури, володіти достатнім творчим потенціалом для продукування і реалізації у практичній діяльності перспективних ідей, які відображають нагальні потреби сучасних освітніх установ. Має бути готовим до формування творчої особистості, здатної до самостійних пошуків і відкриттів, виховання інтелектуальної еліти, вже починаючи з дитячих навчальних закладів.

Працювати з дітьми дошкільного віку має не лише педагог-професіонал, але і педагог-інноватор, педагог-дослідник, який постійно шукає, аналізує, апробує найраціональніші шляхи, умови, методи, засоби, форми високоефективного вирішення конкретних завдань виховання, освіти і навчання. Творчо впроваджуючи інноваційні технології навчання, вихователь залучає до творчих пошуків дітей, тим самим формує активну особистість, забезпечує продуктивний характер її діяльності, відповідальне, творчо-перетворювальне ставлення до свого індивідуального і суспільного життя. Таким чином, серед основних функцій професійної діяльності вихователя, таких як інформаційна, мобілізаційна, розвиваюча, орієнтаційна, конструктивна, комунікативна, організаторська, особливої ваги набуває функція інноваційна, пошуково-дослідницька.

Аналіз психолого-педагогічної літератури, дисертаційних досліджень, що з'явились останнім часом, свідчить про визнання актуальними таких проблем, як підготовка творчого педагога, формування його готовності до інноваційної діяльності, до впровадження інноваційних технологій навчання, творчого освоєння нововведень. Водночас формуванню готовності майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку, зокрема в контексті навчання дітей англійської мови, не надавалось належної уваги. Спостерігається зростання протиріч, як зазначає автор дослідження, між використанням традиційних методів навчання, виховання і розвитку й умовами життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку, які ініціюють їхні актуальні потреби, що вимагають нових підходів до

вирішення; між вимогами суспільства до якості підготовки фахівців дошкільної освіти та відсутністю реальних механізмів проектування і впровадження інновацій у її зміст відповідно до сучасних вимог; необхідністю удосконалення професійних знань, умінь і навичок педагогів у руслі інтеграційних процесів у європейському освітньому просторі та усталеністю змісту й умов їхньої підготовки до педагогічної діяльності у дошкільних навчальних закладах. Майбутньому вихователю ДНЗ бракує відповідної системної підготовки для впровадження інноваційних технологій у навчальну діяльність дітей старшого дошкільного віку.

З огляду на все це дослідження Лах М.Р. є своєчасним і винятково актуальним. Доцільність дослідження підтверджена також курсом Міністерства освіти і науки України на реформування дошкільної галузі.

Особливо переконливою є чітка позиція автора дисертаційного дослідження, який вважає, що творчий вихователь з неординарним мисленням, який безупинно прагне професійного самовдосконалення, розв'язуючи нагальні проблеми освіти і виховання, – головний атрибут сучасного дошкільного закладу. Його постійний творчий пошук, інноваційний потенціал, сміливість, здатність переосмислювати власний досвід, аналізувати реалії й спрямовувати свою діяльність на перспективні дії употужнюють педагогічний процес, роблять його більш ефективним і результативним. Перед педагогом постійно виникає потреба творчого пошуку методів і засобів оптимізації своєї діяльності, досягнення її максимального ефекту. Бажання педагога бачити свою справу, свою працю та їх результати кращими, ніж вони є зараз, стає могутнім джерелом професійного пошуку. Інноваційність вихователя ДНЗ, його здатність до нововведень забезпечує практичне розв'язання найважливіших проблем навчання і виховання, які висуваються життям.

На думку дисертанта, творчі, інноваційно спрямовані педагоги, вихователі дітей дошкільного віку прагнуть досягти найвищих для конкретних умов результатів, навіть якщо умови роботи несприятливі. Причини невдач вони шукають не в об'єктивних труднощах, а передусім у собі, в методиці своєї роботи, яку повсякчас вдосконалюють, модернізують.

Рецензовану дисертаційну роботу вирізняють достатня глибина теоретичних підходів і конкретність методичних пропозицій. Дисертантом грамотно сплановано науковий пошук, про що свідчить формулювання основних дослідницьких категорій. Чіткість концептуальних засад, з яких виходить автор, зумовлює чіткість завдань дослідження, які повністю зреалізовані в ході теоретико-експериментальної роботи. Слід відзначити змістовність і логічність композиційної побудови дослідження, добре окреслені його вихідні позиції. Не викликає сумнівів структура дисертації, яка належно відображає логіку і зміст запропонованих підходів до підготовки майбутніх педагогів до впровадження освітніх новацій.

Грунтовно відображено дефінітивний аналіз ключових понять. На основі опрацювання значної кількості наукових джерел він тлумачить готовність майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей

старшого дошкільного віку як складне інтегроване професійно значуще новоутворення, в якому сутнісною є взаємодія мотиваційного (потреба, прагнення здійснювати педагогічну діяльність, професійні інтереси, настанови, потреба самовдосконалення), комунікативно-інформаційного (міжособистісне спілкування, що зумовлює для педагога високий професійно-педагогічний рівень викладання дисциплін і створює творчий самовияв індивідуальності майбутнього педагога) та креативно-пошукового (професійна етика, професійно-педагогічні ідеали, погляди, принципи, переконання, готовність діяти відповідно до них, професійне самоусвідомлення, володіння правильною концепцією самопізнання і самооцінювання) компонентів, що забезпечують оптимальну діяльність майбутнього педагога в освітньому процесі дошкільних навчальних закладів.

Належно обґрунтовано теоретико-методологічні основи підготовки фахівців дошкільної галузі, впровадження інноваційних технологій в освітній процес ВНЗ визначено як пріоритетний напрям його діяльності.

Запропоновано теоретично обґрунтовані компоненти готовності студентів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку – мотиваційний, комунікативно-інформаційний, інноваційно-пошуковий. Визначені компоненти готовності дозволили М.Р.Лах виявити критерії та показники, а результати констатуючого експерименту – три рівні готовності майбутніх вихователів ДНЗ до впровадження інноваційних технологій (високий (креативний), середній (репродуктивний), початковий (елементарний)).

Обґрунтовано й експериментально підтверджено ефективність розробленої моделі формування готовності майбутніх педагогів до використання інноваційних технологій у навчальній діяльності дітей старшого дошкільного віку, яка розроблялась у відповідності до стратегій програмної діяльності ЮНЕСКО на 2012-2017 рік щодо інтегрування інноваційних технологій в освіту.

Незважаючи на те, що основне місце у формувальному експерименті належить спецкурсу, автор зумів подолати стереотип типової позиції багатьох молодих дослідників, які основним шляхом розв'язання проблеми у навчально-виховному процесі ВНЗ вважають введення спецкурсу. На сторінках проведеного дослідження автор наполегливо доводить, що підготовка до впровадження інноваційних технологій буде ефективною лише тоді, коли буде здійснюватись як наскрізна діяльність студентів у ході засвоєння ними циклу психолого-педагогічних дисциплін, введення спецкурсу, а також проходження педагогічної практики. Більше того, автор не лише констатує це положення, а й прагне ґрунтовно показати можливості і перспективи удосконалення цих напрямків роботи у формуванні готовності студентів педагогічних вузів до інноваційної діяльності. З цією метою він ретельно аналізує навчальні плани, програми базових дисциплін, виявляє теми, пов'язані з інноваційною підготовкою, з тим щоб професійно і наполегливо продовжувати і удосконалювати цю роботу.

Розроблені теоретичні положення про сутність інновацій, місце інноваційних технологій у підготовці майбутніх педагогів дошкільного профілю у вищих навчальних закладах України, організаційно-педагогічні основи підготовки студентів до використання інноваційних технологій у навчальній діяльності з дітьми старшого дошкільного віку та готовність до її здійснення послужили надійним підґрунтям представлених у дисертації результатів експериментального дослідження. Робота, спрямована на підтвердження розроблених теоретичних положень, проводилась на базі Педагогічного інституту ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника" (спеціальність "Дошкільна освіта", 122 студенти), факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (73 студенти), факультету дошкільної освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (84 студенти). Це підтверджує об'єктивність теоретичних і експериментальних даних проведеного дослідження.

Високої оцінки заслуговує авторський навчальний спецкурс "Інноваційні технології в педагогічному процесі дошкільних навчальних закладів", методичні рекомендації для викладачів педвузів, орієнтовані на розвиток потреб студентів у самовдосконаленні, підвищенні професійної майстерності, оволодінні ними системою відповідних компетентностей. Особливу цінність, на нашу думку, складають методичні аспекти проведеного дослідження, висвітлені в параграфі 3.1.1. Автор цілком оправдано звертається до проектної, пошуково-дослідницької діяльності, використання тренінгів, майстер-класів, комп'ютерних технологій, підготовки портфоліо сучасного педагога із мультимедійним супроводом, фітнес-казки, методики "Діалог" тощо, дає їм належне методичне обґрунтування, показує результативність їх застосування у практичній роботі зі студентами.

Таким чином, дисертанткою детально продумано і належно представлено оновлений зміст, методи, прийоми, форми підготовки майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку, що переконливо засвідчує її плідну діяльність у сфері теорії і методики професійної освіти (зауважуємо на доцільності шифру спеціальності, з якої відбувається захист дисертаційного дослідження).

Автор системно і послідовно представляє широкий спектр інноваційних технологій, доцільних для використання у роботі з дітьми старшого дошкільного віку, причому в поле її зору і наукового інтересу потрапляють як ті, що вже тривалий час використовуються педагогами, так і зовсім нові, авторами яких є як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, дає їм належне обґрунтування, методичний супровід. Хочеться особливо наголосити, що інноваційні технології використовуються автором не лише в якості предмета навчання, його змісту, а й у якості високоефективного засобу навчання майбутніх педагогів, що зайвий раз підтверджує доцільність їх застосування на різних ступенях навчання.

Аналіз дисертаційного дослідження М.Р.Лах свідчить про вірогідність отриманих результатів, що забезпечено добором відповідного комплексу

дослідницьких методів. Достатнє володіння методами якісного і кількісного аналізу педагогічних процесів дозволило автору зробити науково обґрунтовані висновки, які базуються на результатах дослідження і відображають його суть.

Дисертаційна робота Лах М.Р., без сумніву, справляє враження цілісного, логічно завершеного, методично оригінального дослідження, яке має безперечну наукову новизну.

Результати дослідження мають значення:

- *на теоретичному рівні:* розроблено та апробовано модель формування готовності майбутніх педагогів у руслі тенденцій розвитку дошкільної освіти України і виокремлено її компоненти (мотиваційний, комунікативно-інформаційний та інноваційно-пошуковий), критерії (когнітивно-мотиваційний, репродуктивно-комунікативний, креативно-інноваційний), рівні сформованості готовності до впровадження інноваційних технології (високий (креативний), середній (репродуктивний), початковий (елементарний)); обґрунтовано інноваційні технології навчання дітей старшого дошкільного віку загалом (технології розвивального, ігрового, інтерактивного навчання) та вивчення іноземної мови зокрема (технології психолого-педагогічного проектування);

- *на прикладному рівні:* розроблено організаційно-методичне забезпечення (навчально-методичний посібник "Інноваційні технології в навчальному процесі дошкільних навчальних закладів" для студентів університету спеціальності 6.010101 "Дошкільна освіта"; навчальний посібник "My English Alphabet" (із дидактичним супроводом)) для дітей старшого дошкільного віку (вивчення англійської мови у контексті варіативної складової дошкільної освіти) для майбутніх педагогів.

Автором опубліковано 13 наукових праць, у яких розкриваються основні положення дисертаційного дослідження. Результати дослідження апробовані на науково-практичних конференціях.

Робота є корисною для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних закладів, слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, вихователів дошкільних установ.

Позитивно оцінюючи науковий доробок Лах М.Р., висловлюємо деякі зауваження і побажання:

1. В актуальності проведеного дослідження, яке спрямовується автором на аспект навчання дітей іноземної мови, слід було б, на нашу думку, посилити акцент на висвітленні необхідності вивчення дітьми, уже починаючи з дошкільного віку, англійської мови як засобу комунікації, употужнення євроінтеграційних процесів і заодно недостатній розробці цієї проблеми у науковій літературі.

2. Наукова новизна зазвичай будується шляхом використання трьох основних позицій: *вперше..., уточнено..., подальшого розвитку набули... Вперше* – автор представляє як доведення актуальності

докорінних змін у підготовці фахівців дошкільної галузі, коли доцільніше було показати педагогічні умови, розроблені ним дійсно вперше критерії, показники, рівні сформованості досліджуваного феномена. В аспекті *уточнено* варто було дати базове поняття "готовність майбутніх педагогів до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку", розкрити його сутність, подати авторське трактування змісту.

3. Не завжди оправданими є назви структурних підрозділів роботи. Так, параграф 2.1 "Стан готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності в сучасних дошкільних навчальних закладах України" передує параграфу 3.1 "Готовність майбутніх педагогів до використання інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку". До того ж п. 2.1 розкриває лише проблему готовності в цілому, її компоненти, критерії тощо, а стан готовності майбутніх педагогів до досліджуваного феномену чомусь подано у параграфі 2.2 "Організаційно-педагогічні основи підготовки майбутніх педагогів до використання інноваційних технологій у навчальній діяльності з дітьми старшого дошкільного віку".

4. Деякі параграфи надто неспіврозмірні за обсягом. Так, п. 3.1.1 – розмішений на 34 сторінках, а п. 3.1.2 – на 5 сторінках. Опису організації підготовки майбутніх педагогів ДНЗ до навчання дітей англійської мови (п. 3.1.2) бракує конкретики, аналізу використаних методів, форм роботи тощо (як приклад п. 3.1.1).

5. Обстоюючи думку, що підготовка до впровадження інноваційних технологій буде ефективною лише тоді, коли буде здійснюватись як наскрізна діяльність студентів (у ході засвоєння ними циклу психолого-педагогічних дисциплін, введення спецкурсу, проходження педагогічної практики), доцільно було б показати можливості у цьому процесі науково-дослідної та позааудиторної роботи (організацію виховних заходів професійного спрямування, творчих конкурсів тощо).

6. Дисертаційне дослідження потребує ширшого представлення (і в основному тексті, і в додатках) зразків тестових завдань, студентських робіт, продуктів діяльності, професійно орієнтованої творчості майбутніх педагогів, що дало б змогу показати їх приналежність до виявленого рівня готовності, переконливіше засвідчило б хід та результати проведеного дослідження.

Зазначені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер, вони не знижують цінності виконаної роботи і суттєво не впливають на її загальну позитивну оцінку. Дисертація є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Дисертаційна робота є достатньо вагомим внеском у розробку проблеми професійно-педагогічної підготовки вихователя дошкільного навчального закладу. Її автор успішно виконав поставлені завдання і виявив себе зрілим дослідником актуальних проблем підготовки студентів ВНЗ до впровадження інноваційних технологій навчання дітей старшого дошкільного віку.

Підсумовуючи зазначене вище, наголошуємо, що наукові результати дослідження є особистим досягненням дисертанта. Таким чином, рецензована робота відповідає чинним вимогам, зазначеним у пп. 9, 11, 12, 13, 14 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", затвердженого Постановою Кабінету міністрів України за № 567 від 24 липня 2013 р., що є підставою для присудження Лах Мар'яні Романівні наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук, Г.Г.Кіт
доцент кафедри дошкільної
та початкової освіти
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Зразок підпису Кіт Г. Г.
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
"01" 04 2016 р.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського * Міністерство освіти і науки України

Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника
ВХ. НДОР № 0302-11/149
«08» 04 2016 р.